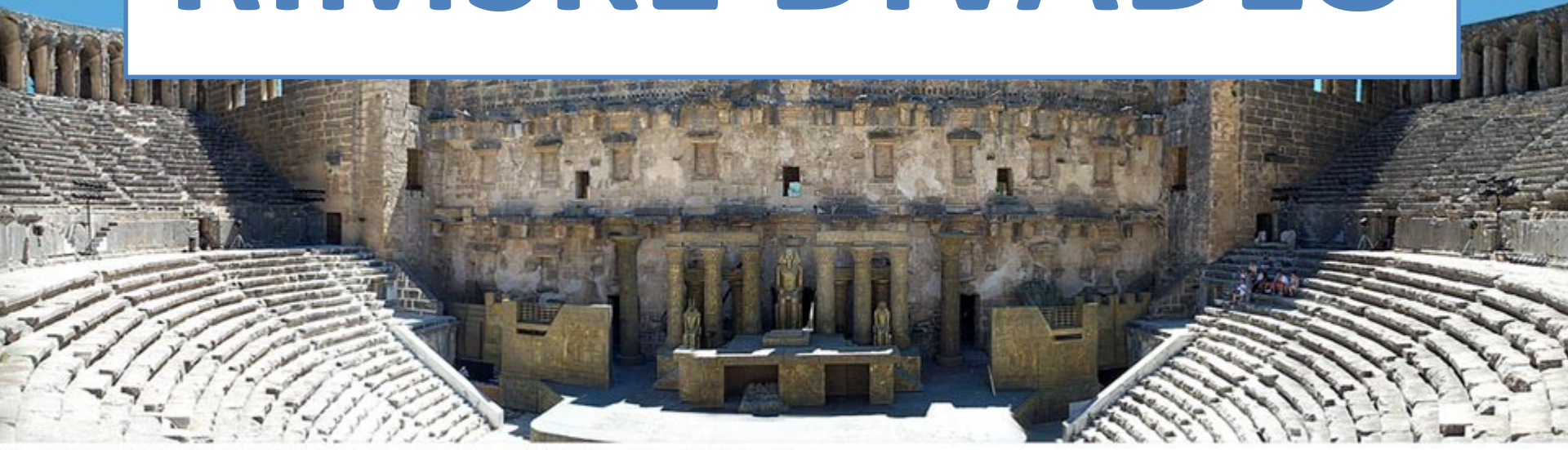
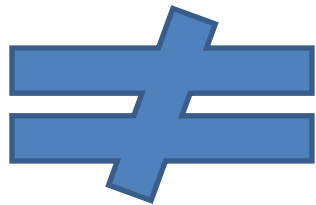
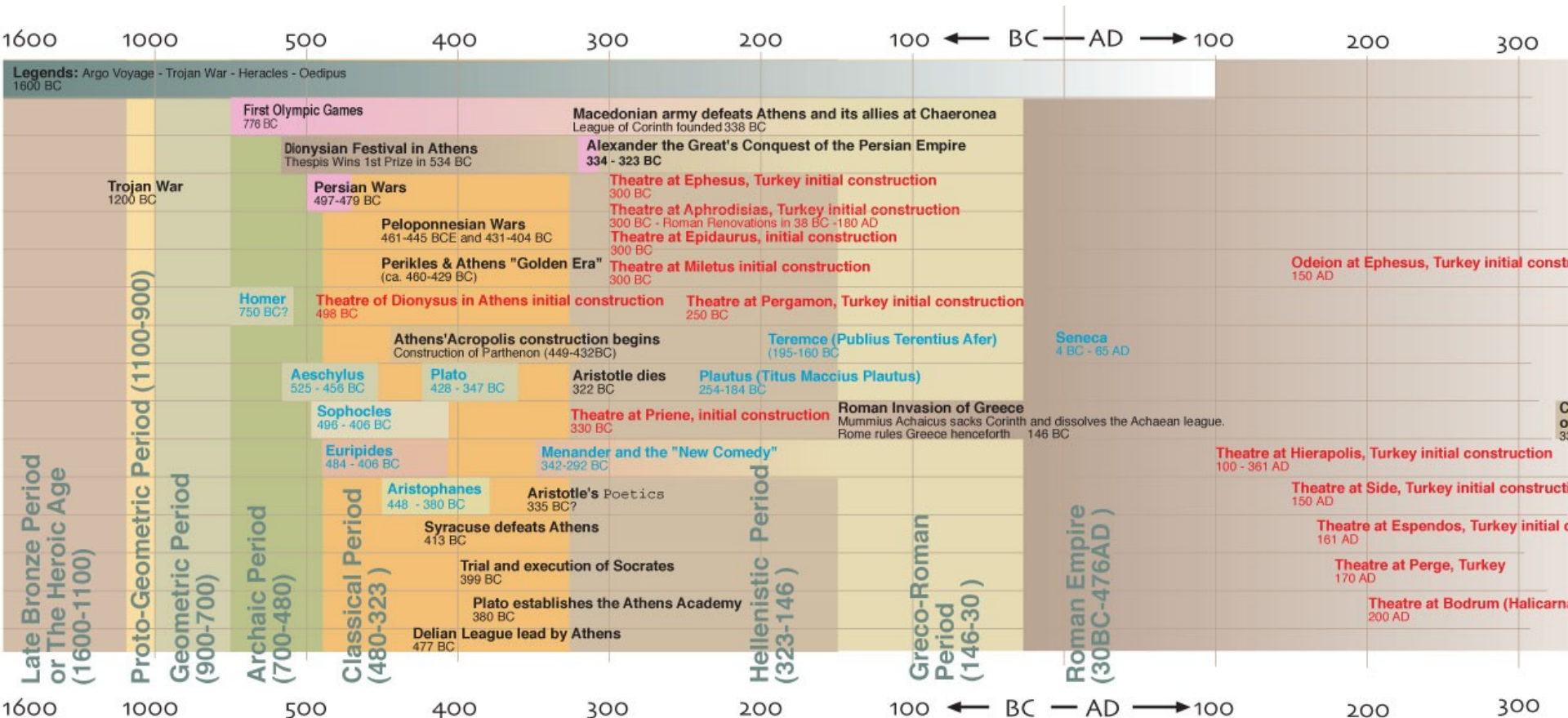

ŘÍMSKÉ DIVADLO

The Roman Empire in 117 AD

- Senatorial provinces
- Imperial provinces
- Client states

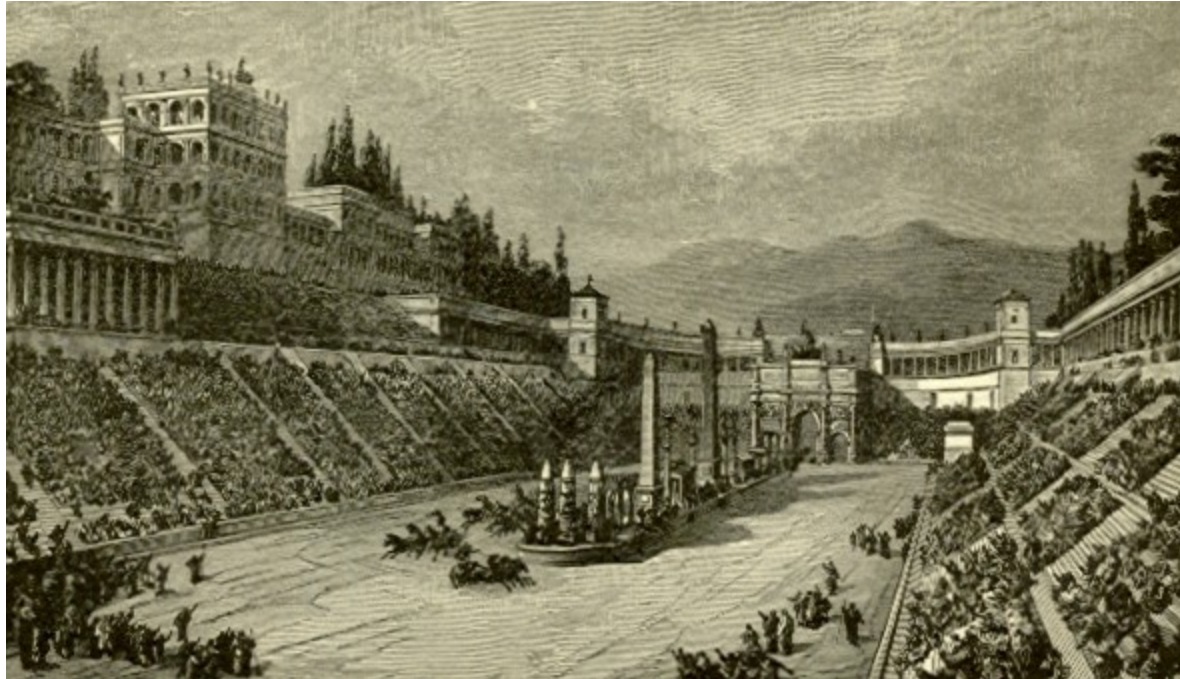

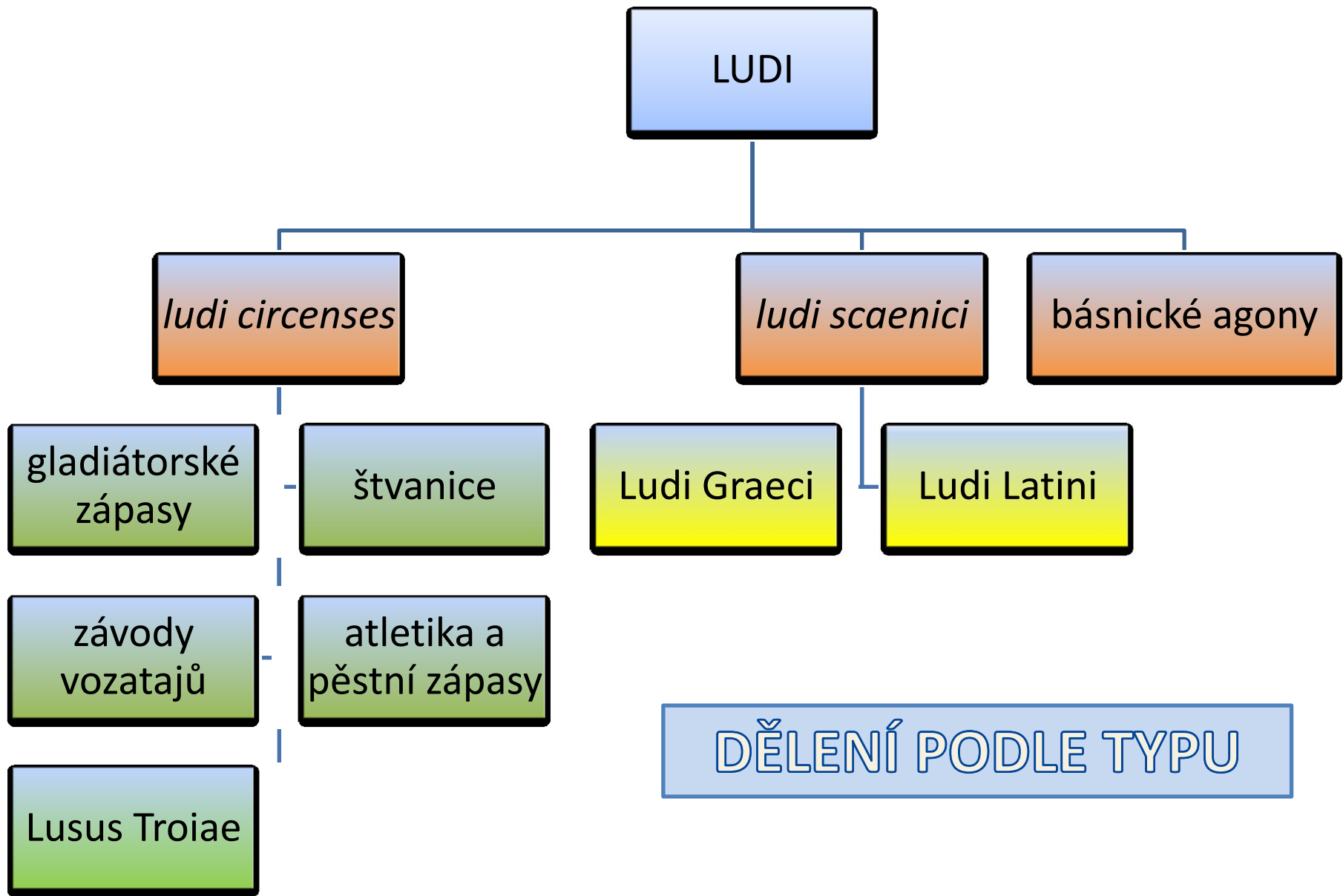
Římské divadlo za Republiky

- tanec (od Etrusků v 7. stol. př. Kr.)
- dórská a flyacká fraška (od Řeků usazených v Itálii)
- mimus (z pevninského Řecka)
- řecké drama (importováno ve formě překladů)
- atellana (domácí žánr)

Ludi Romani 240 př. n. l.: LIVIUS ANDRONICUS

DĚLENÍ PODLE SLAVNOSTI

LUDI

ludi solemnes

ludi extraordinarii

Ludi Romani

Ludi plebei

Ludi Cereales

Ludi
Megalenses

ludi privati

ludi votivi

Augustalia

Actia

Ludi
Saeculares

Ludi natalici

Ludi Palatini

ASTIACIVS

IACVLATOR

RODAN

ASTIVVS

ASTIVVS

1
Capitulum

5
Arx

4
Asylum

**Tarpeian
Rock**

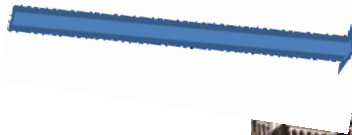
Velabrum

**Palatine
Hill**

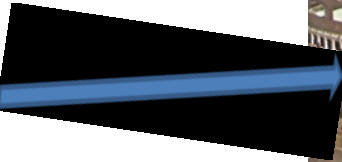
Forum

36 Lupercalia **35** Scaelae Caci **32** Hut of Romulus **31** Tempia

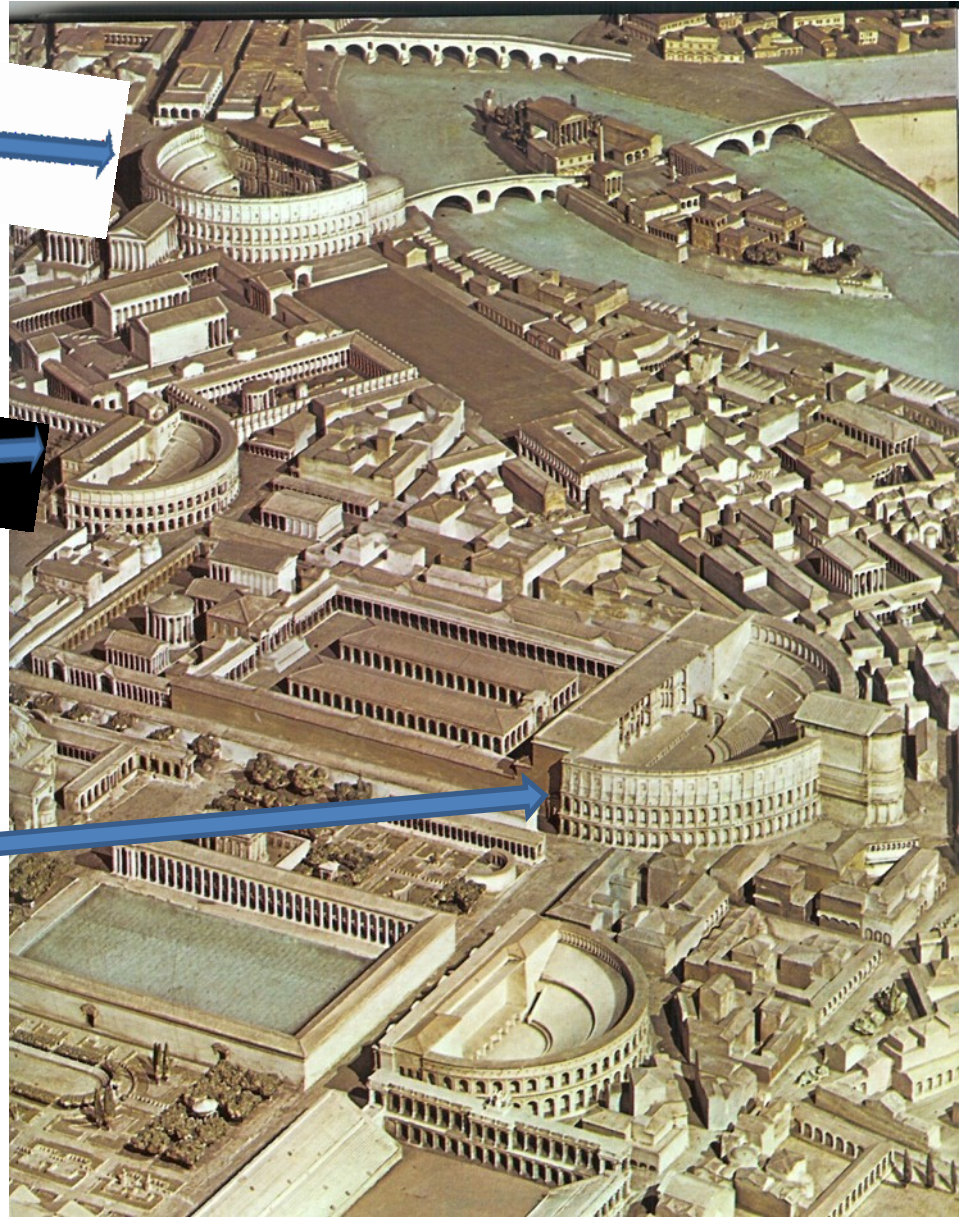
Marcellovo divadlo (11 př. n. l.)

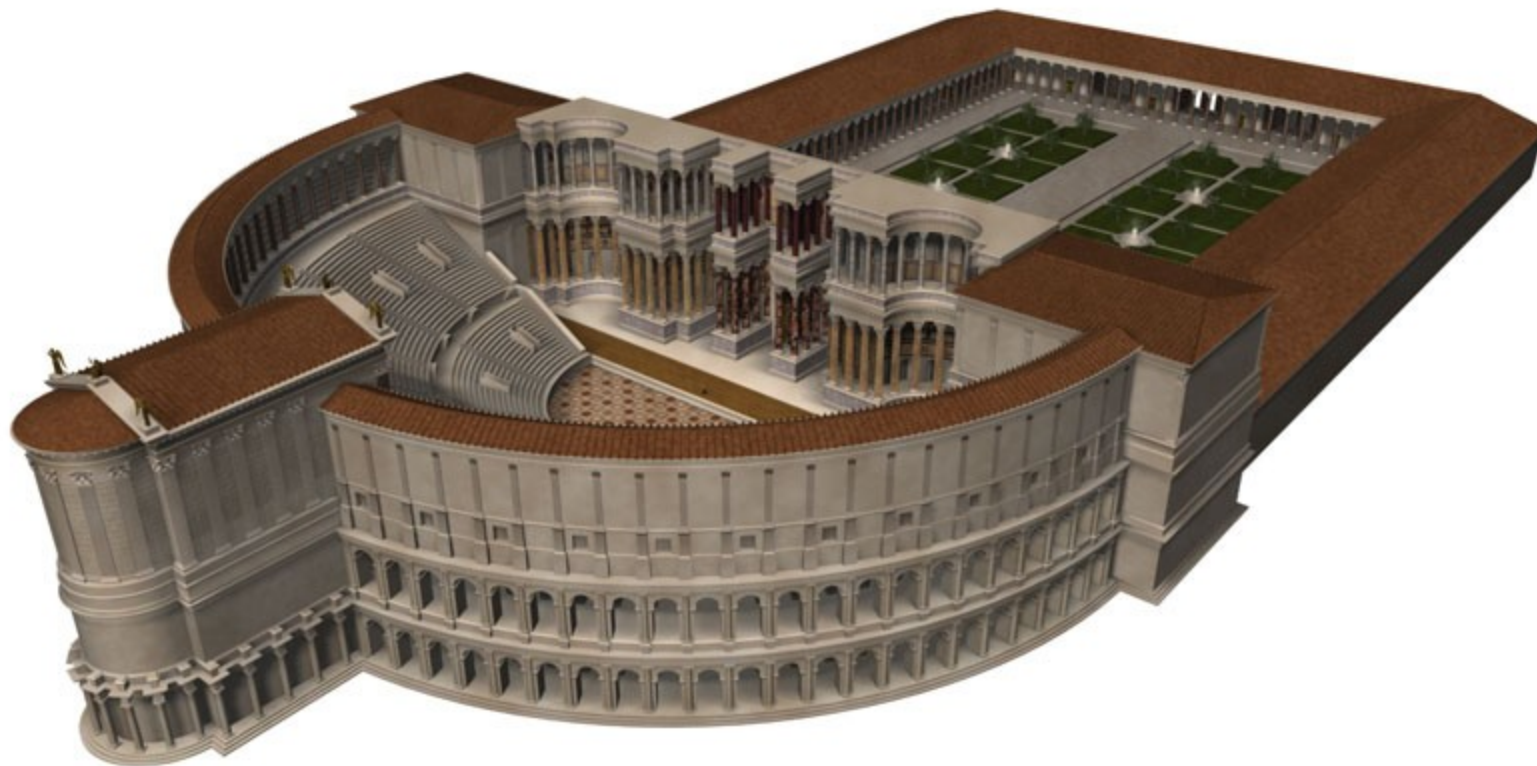
Balbovo divadlo (13 př. n. l.)

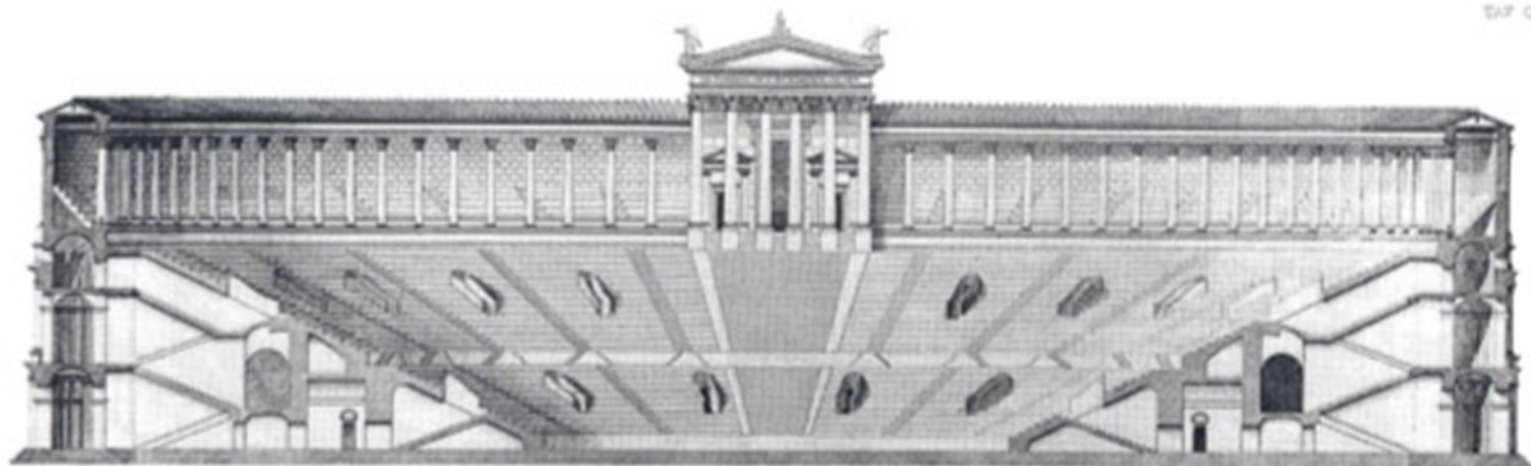

Pompeiovo divadlo (55 př. n. l.)

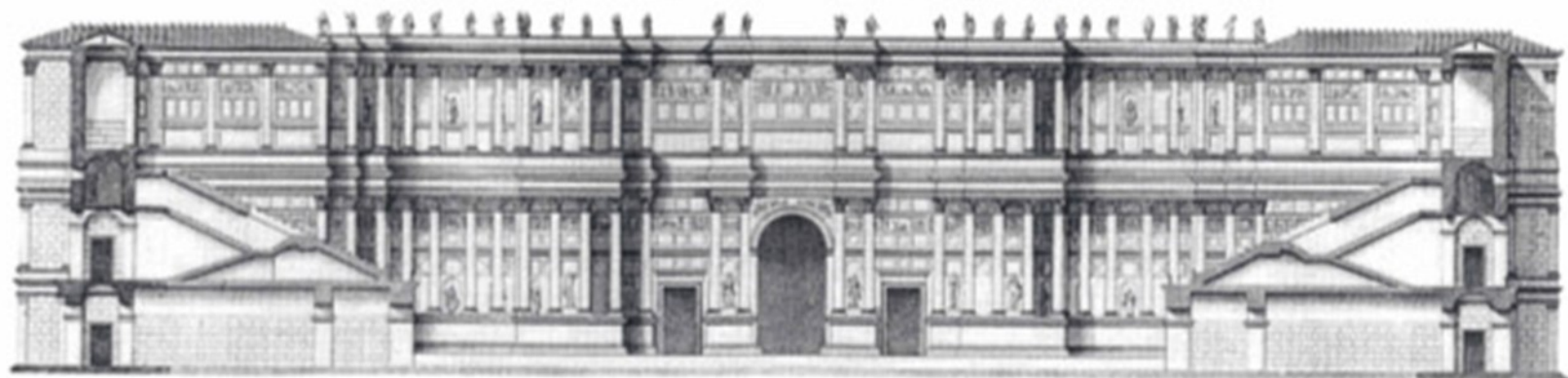

POMPEIOVO DIVADLO

1/200
1/200

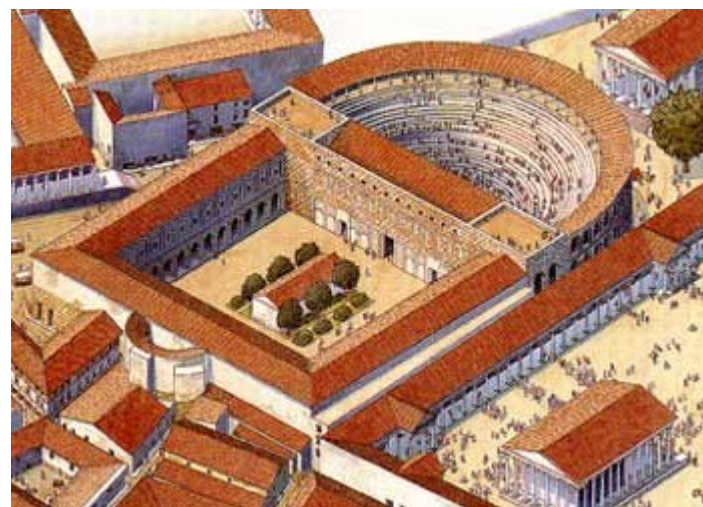
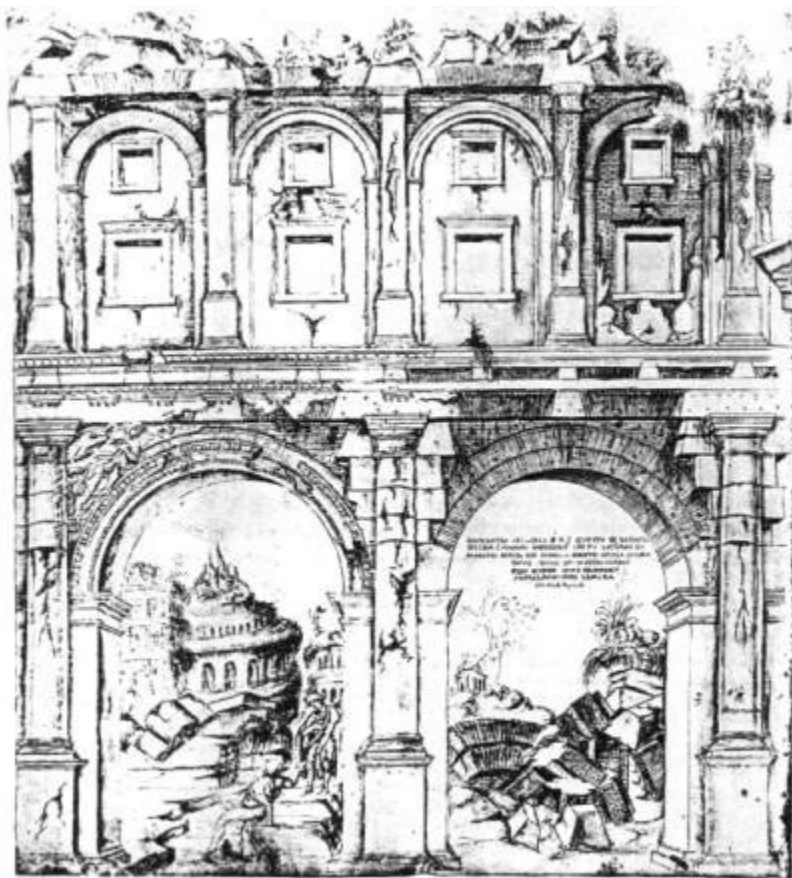

MARCELLOVO DIVADLO

BALBOVO DIVADLO

MASKY - Tragédie

MASKY - Komedie

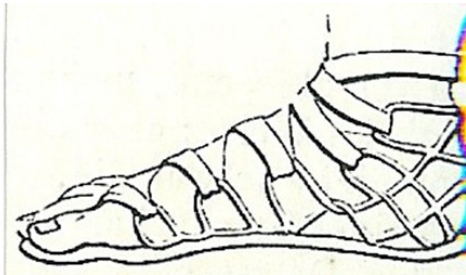

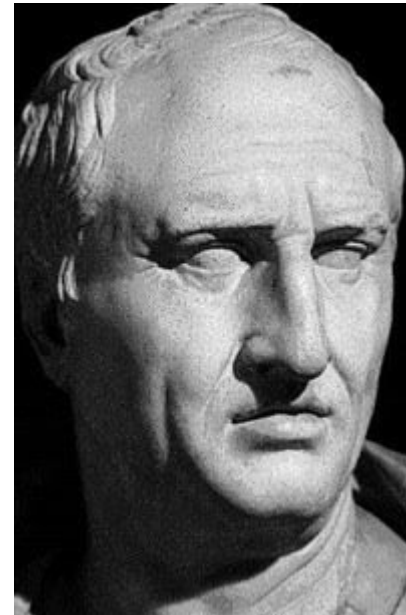
DRAMATICKÉ ŽÁNRY

	tragédie	komedie
Řecké prostředí	CREPIDATA/COTHURNATA	PALLIATA
Římské prostředí	PRAETEXTA	TOGATA

Titus Maccius PLAUTUS

- 2. pol. 3. stol. př. n. l.
- 21 dochovaných komedií – palliat
- postavy: mladík, otrok, otec, kuplíř, voják, dívka, stařec
- Plautinopolis
- *contaminatio*
- divadlo na divadle
- všechny vrstvy jazyka, hříčky

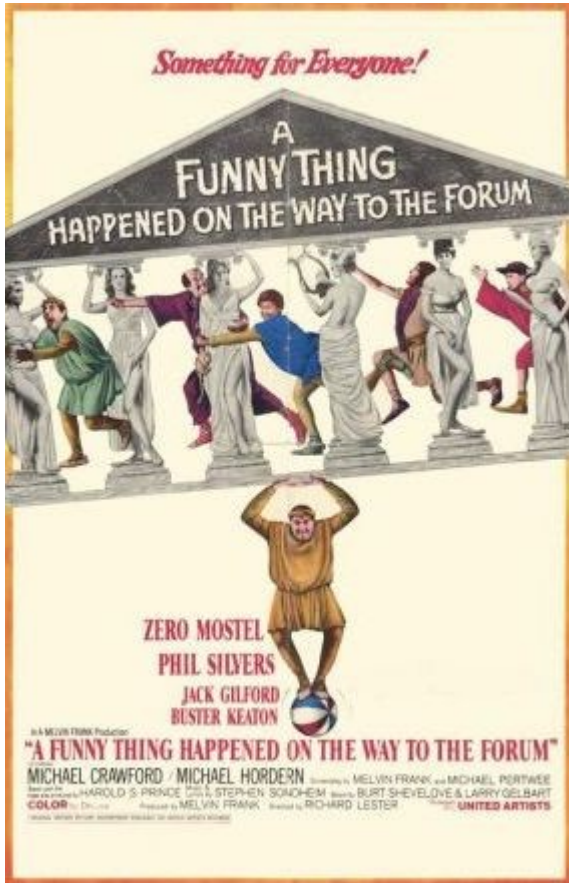

ŘECKÁ NOVÁ KOMEDIE → PALLIATA: POSTAVY

NOVÁ KOMEDIE	PALLIATA	Typy	
Geron	Senex	Stařec	
Gyne	Matrona	Matka	ČLENOVÉ
Kore	Puella	Dcera	RODINY
Neos	Adolescens	Mladík	
	Leno/Lena	Kuplíř/Kuplířka	
Stratiotes	Miles	Voják	NEPŘÁTELÉ
Hetera	Meretrix	Nevěstka	
Doulos	Servus	Otrok	KOMICKÉ
Iatros	Medicus	Doktor	POSTAVY
Mageiros	Coquus	Kuchař	

TEMATICKÁ PESTROST PLAUTOVÝCH HER

- charakterová komedie (*Aulularia*),
- sentimentální komedie (*Casina*),
- mytologická travestie (*Amphitruo*),
- komedie dvojníků (*Menaechmi*),
- intriková komedie (*Bacchides*),
- fraška (*Asinaria*- Oslovská komedie),
- romantická komedie (*Rudens*)
- zcela vážné hry (*Captivi*, *Trinummus*)

Tak mám podezření, že vy máte podezření,
že jsem tu teď nasliboval hory doly,
jen abych vás pobavil – protože to mám v popisu práce –
a že nesplním, co jsem slíbil.

Ale to se pletete. To je jistý.

Co není jistý, je, jak to udělám. Ale nějak to udělám, to jistý je. Určitě se na scéně
objeví někdo nový,

kdo mi přinese nějaký nový nápad.

A pokud ne, tak po něm určitě přijde někdo další, kdo jo.

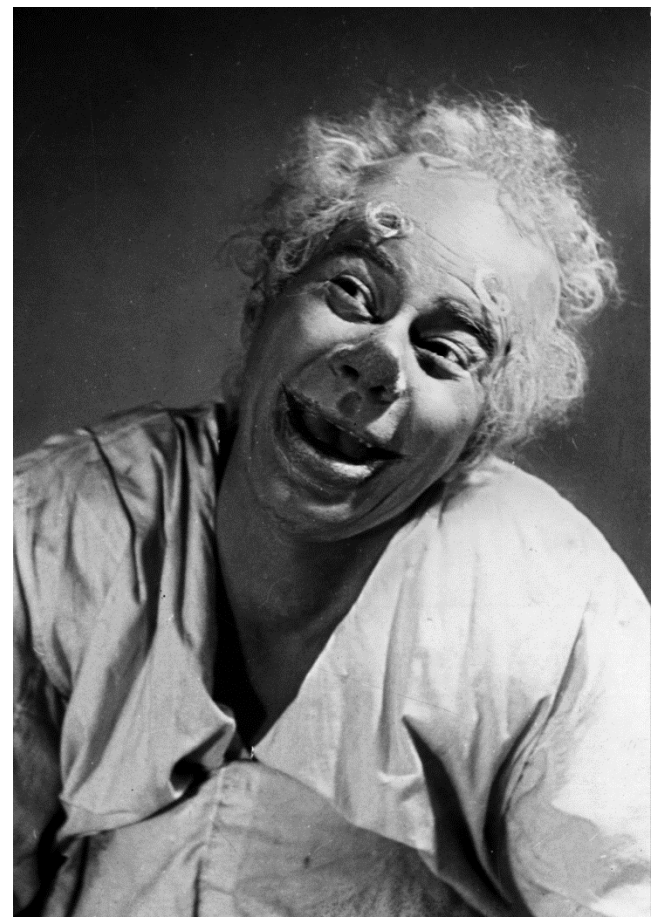
Teď si na chvíli skočím dovnitř

a pěkně si to všechno srovnám v těch svých
mozkových závitech.

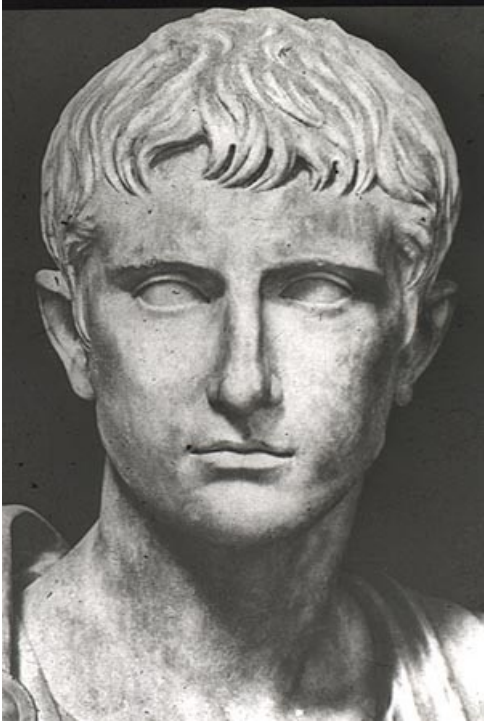
Ale hned se vrátím, nebojte, nenechám vás čekat dlouho.

Mezitím vám snad přijde vhod trocha hudby.

Plautus, *Pseudolus*

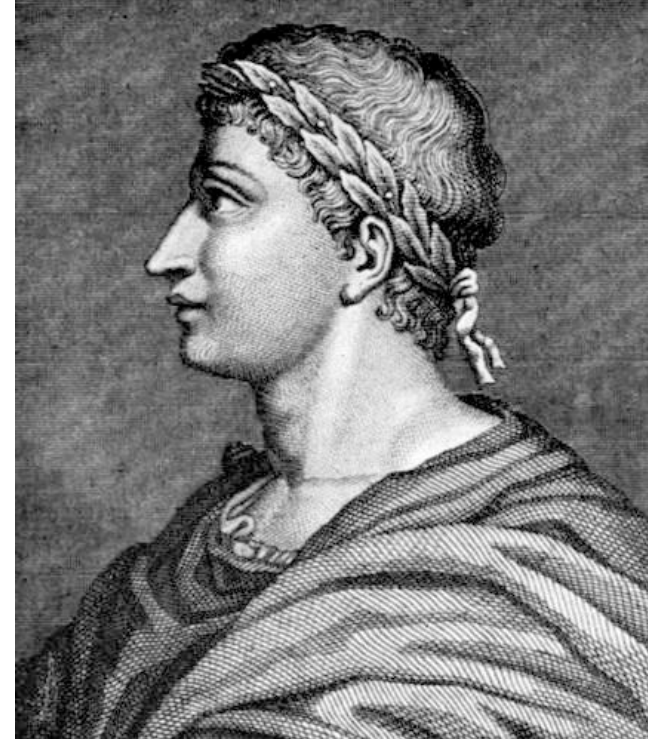
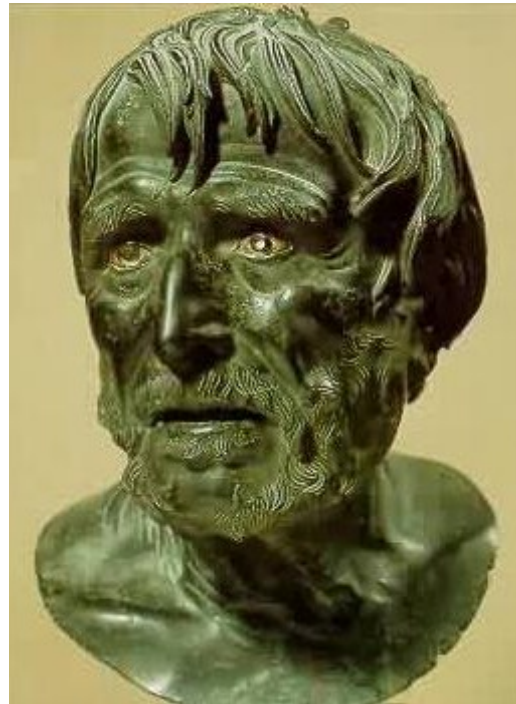

Drama za císařství

Augustus

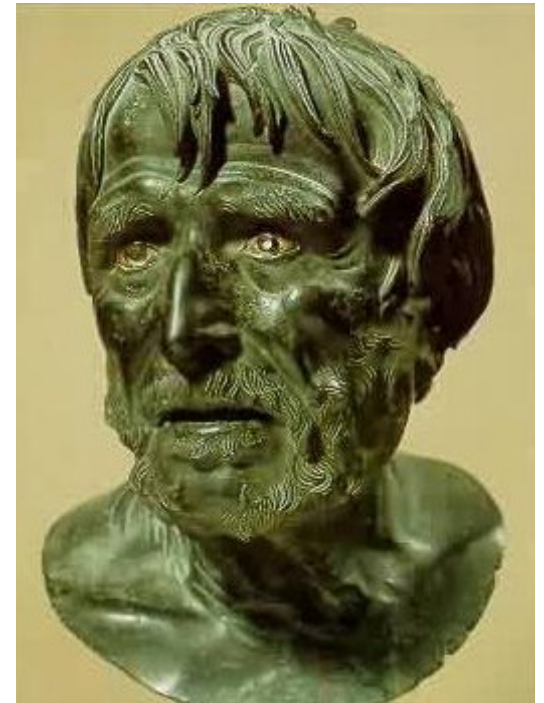
Seneca

Ovidius

SENECA

- 4. př. n. l.–65 n. l.
- pocházel z Hispánie
- vychovatel císaře Nerona
- stoik „solo nomine“
- eseje a dopisy o filozofii
- *Ztykvění božského Claudia*

SENECA - TRAGÉDIE

ŘECKÁ TRAGÉDIE	SENEKOVA VERZE	ČESKÝ PŘEKLAD
Aischylos: <i>Agamemnon</i>	<i>Agamemno</i>	
Euripides: <i>Herakles</i>	<i>Hercules furens</i>	
Sofokles: <i>Trachiňanky</i>	<i>Hercules Oetaeus</i>	
Euripides: <i>Medeia</i>	<i>Medea</i>	Petr Polehla (2002)
Sofokles: <i>Oidipus král</i>	<i>Oedipus</i>	
Euripides: <i>Hippolytos</i>	<i>Phaedra</i>	Eva Stehlíková (2009)
Aischylos: <i>Sedm proti Thébám</i> Sofokles: <i>Oidipus král</i> Euripides: <i>Féničanky</i>	<i>Phoenissae</i>	
Euripides: <i>Trójanky</i>	<i>Troades</i>	
?	<i>Thyestes</i>	Eva Stehlíková (1992)

PSEUDO-SENECA: *Octavia*, překl. Daniela Čadková (2005)

Má rodná Kréto, mocná vládkyně moří,
bezpočet je tvých lodí, jež doplují
snad až ke všem vzdáleným břehům!
Proč jsi mě **provdala jak rukojmí**,
nechala žalně žít život v slzách
pod střechou domu, který nenávidím?
Můj muž, ten tulák Theseus, je pryč
- tak dokazuje věrnost **všem svým ženám!**
Ten statečný voják, **nohsled drzouna**,
co hodlá vyrvat ženu Háдови,
se vydal černou tmou až k jezeru,
odkud se ještě nikdo nevrátil.
Mne netěší jít s dary do chrámu,
stát před oltáři v houfu žen
a nosit pochodeň za tichých obřadů
a v zbožných modlitbách se blížit pokorně
k bohyni Athéně, již patří tato zem.
Vzít do své malé ruky těžký oštěp,
štvát rozzuřenou zvěř! Tak to mne těší!
Kam jdeš, má duše? Kde se vzal ten pud?
Poznávám osudný **hřích své matky**,
nás obě žene láska do lesů.

Venuše nenávidí nás všechny,
potomky Appolona. Proto pouta,
jež svázala ji a boha války,
nám připravila a zatížila celý rod
děsivou vinou. **Žádná z Minoových dcer**
nenajde lásku. Každá zemře ve hříchu.

Seneca: Faidra, překl. E. Stehlíková

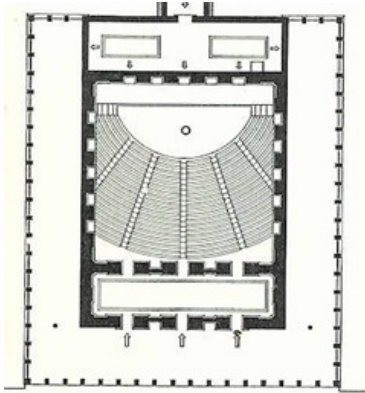

Phaedra and her nurse. Wall painting from Pompeii. Photo © Maicar Förlag - GML

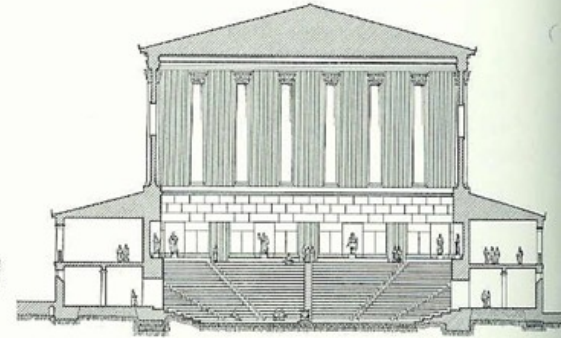
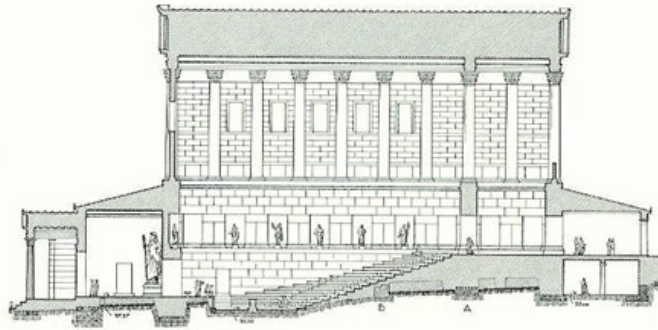
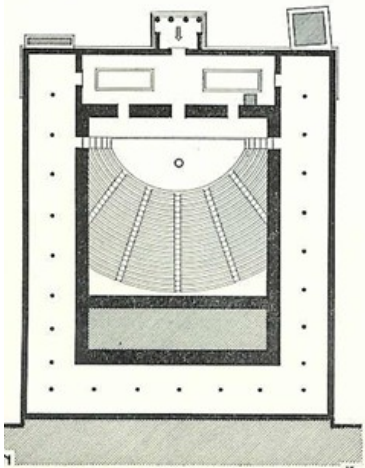

Dionýsovo divadlo, Athény

ODEUM/ODEON

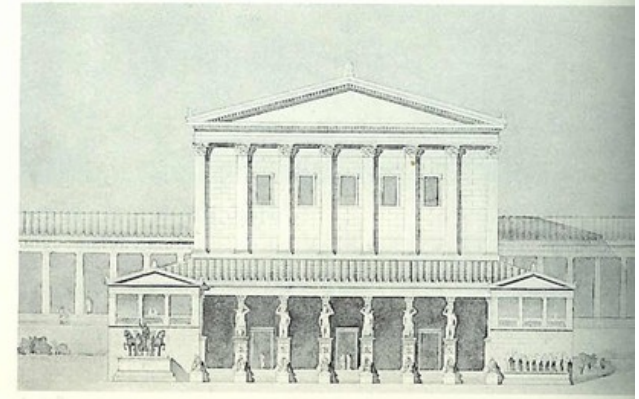
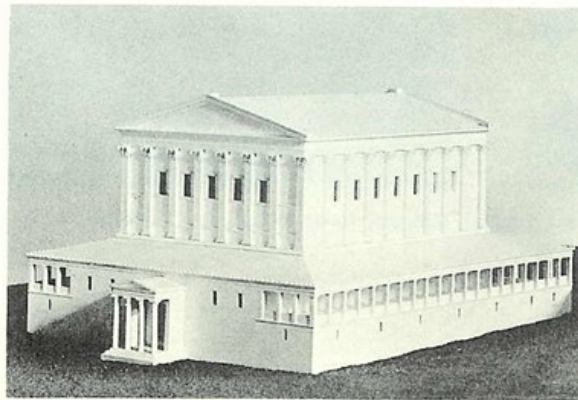
617a. Plan of ground level,
b. Plan of level at the top
of the cavea

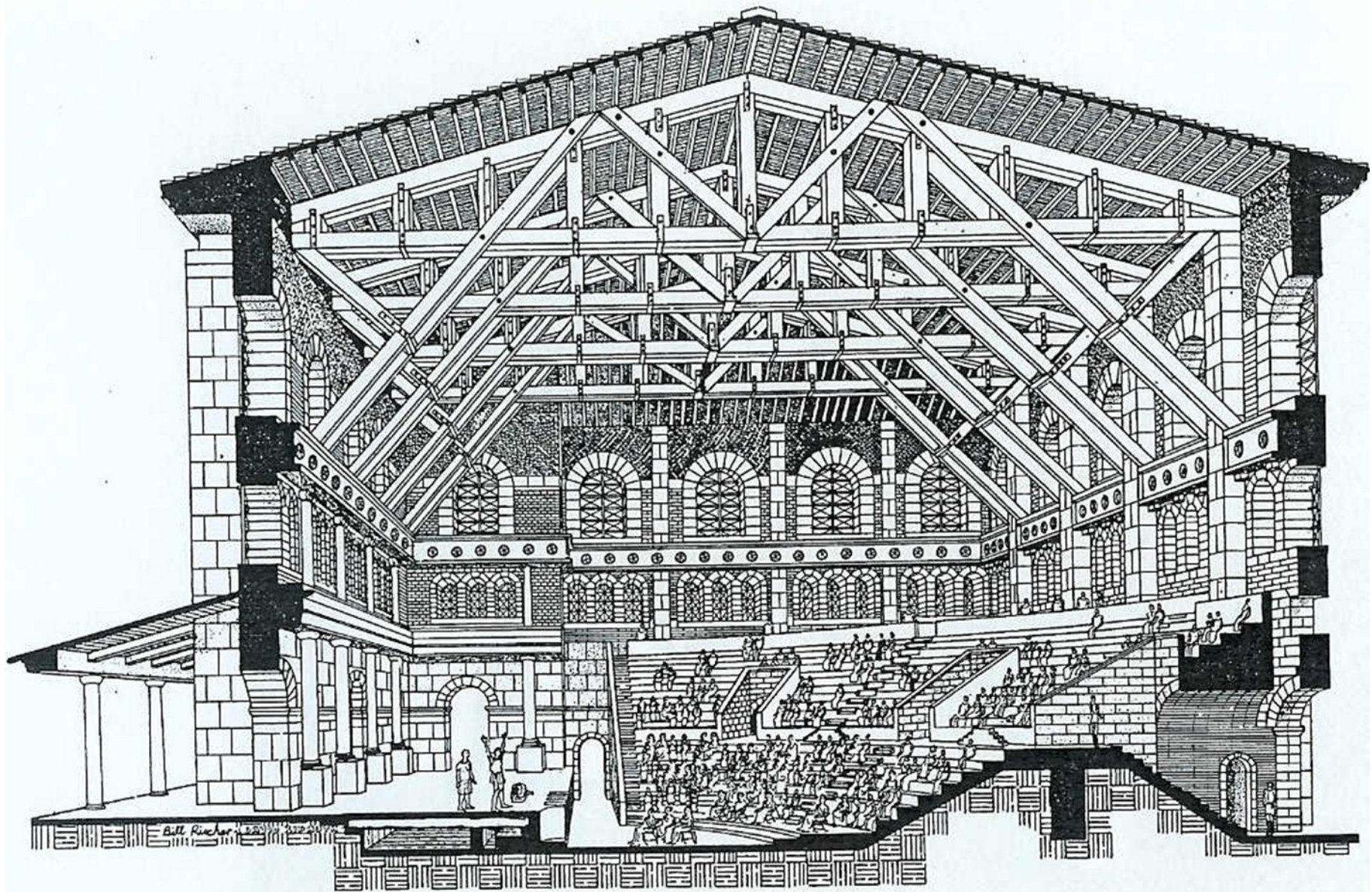

618a-b. Restored sections

Figs. 617-619. Odeum of Agrippa on the Agora of Athens

619a-b. Reconstructions

Ammán, Jordánsko

Řím

TRICLINIUM

Nové divadelní žánry

- *recitatio*
- *tragoedia cantata*
- *tragoedia saltata*
- pantomimus
- velkolepé divadelní show

Pokud si máme učinit názor na tragédii, pojdme nejprve prozkoumat její vnější znaky: zjistíme, že to, co herec v tragédii předvádí, je nejen **odpudivé**, ale přímo **děsivé**. Po scéně se klátí na neúměrně **vysokých botách**, jeho hlava je úplně skrytá pod **obrovskou maskou**, jejíž **ústní otvor** se hrozivě šklebí do publika, jako by je chtěl spolknout, a to nemluvím o hrudních a břišních **vycpávkách**, díky kterým má postava herce působit mohutnějším dojmem, protože jinak by nepěkně vynikla disproporce šířky těla vzhledem k jeho výšce.

A co teprve samotný **herec**! **Vykřikuje** tu pisklavým, tu zas hlubokým hlasem nebo rovnou **recituje zpěvavým hlasem** – může být něco otřesnějšího, než když si těžce zkoušený tragický hrdina prozpěvuje? U Andromachy nebo Hekuby člověk ještě trochu zpěvu přežije, ale když se na scéně samotný Herakles zapomene natolik, že odloží lví kůži a kyj a vystřihne sólo, žádný rozumný člověk nemůže popřít zvrácenost takové podívané.

Co se týče komedie, **absurdní masky**, které v představeních vidáme, jsou dokonce považovány za jednu z předností tohoto žánru.

Lukianos: O tanci (překlad EP)

Přední pantomim té doby, tj. vlády císaře Nerona, byl nepochybně muž skvělých schopností, který nad všemi vynikal šíří svého uměleckého záběru a vycizelovaností výrazu. [...] rozhodl se, že bude hrát bez **doprovodu hudebního nástroje** či **zpěvu**. A jak řekl, tak udělal.

Udavačům rytmu, flétnistům a dokonce i **sboru**, těm všem nařídil zachovat naprosté ticho. A potom – odkázán jen na **pohyby** svého **těla** – předvedl vášnivou lásku Area a Afrodity, udavačské Slunce, Hefaistovo řemeslné umění, to, jak spoutal oba milence sítí, i ostatní bohy, jak přihlíží a baví se, ruměnc Afroditin i stud Areův a jeho naléhavé prosby o slitování – zkrátka celý příběh.

Demetrius byl představením unešen a nešetřil na adresu pantomima chválou. Aby vyjádřil své nadšení, zvednul se ze sedadla a zvolal na celé divadlo: „Úžasné, nejen že vidím postavy, které předvádíš, já je dokonce slyším mluvit! Připadá mi, jako by tvoje ruce byly zároveň tvým jazykem.“

Lukianos: O tanci (překlad EP)

Opona se zvedla, zadní šály byly roztaženy a objevila se scéna. Stála tam **dřevěná hora** představující posvátnou horu Idu, postavená s mimořádným řemeslným umem, skutečný mistrovský výrobek. Byla **osázena živými keři a stromy** a na jejím vrcholku zručné ruce řemeslníků zbudovaly **fontánu**, z níž vytékal vodní proud, představující řeku Scamander.

Dvě tři **kozy** na svazích hory pokojně spásaly stébla trávy a mladík **předváděl**, že je pase. Představoval frýžského pastýře Parida a byl oblečen do překrásného **exotického pláště**, jenž mu splýval z ramen, a na hlavě měl zlatou **korunu**.

[...] Hbitě **přitančil** kupředu a **jablko ozdobené zlatým lístkem**, které držel v ruce, podal mladíkovi, jenž hrál Parida. Když pokynutím hlavy doručil Jupiterův vzkaz, ladně se otočil a vmžiku zmizel ze scény.

[...] Po nich vstoupila na scénu třetí dívka nedostižné krásy. Její nádherná pleť barvy ambrosie napovídala, že má představovat Venuši [...] Byla **nahá** až na tenkou hedvábnou řízu, která jí kryla spodní část těla. Říza byla tak lehká, že každý nenechavý závan větru by ji ve vteřině odvál stranou a odhalil zrakům diváků její panenský květ.

Apuleius: Zlatý osel (překlad EP)

pravdivá je
báje že se
Pasifaé vzdala býku
Potvrdilo se to v okamžiku
Když jsme spatřili ten příběh znovu na scéně

Nač obdivovat

CÍSAŘI

ty bájně děje
když v skutečnosti
vidíme je
odehrávat se v aréně?

Martialis. De spectaculis

Ale byl to gladiátor! A to je to,
Co dělá z mužů Hyacinty!
Kvůli tomu opustila své děti,
Svou zem i sestru s manželem.
Ženy zkrátka touží po meči!

Juvenalis, Sat. 6 (překlad EP)

VENATIONES

NAUMACHIA

Co se týče ostatních, někteří bojovali v souboji muže proti muži, jiní v pozemní či **námořní bitvě**. Titus totiž nechal vmžiku **naplnit divadlo vodou** a nahnat do něj býky a jiná **domestikovaná zvířata**, která byla vycvičena, aby se ve vodě chovala jako na pevné zemi. Spolu s nimi byly na zatopené jeviště dopraveny **atrapy lodí s posádkami**, které předvedly vodní bitvu mezi Korkyřany a Korintány.

Jiní zase inscenovali podobné představení za branami města v Gaiově a Luciově háji, který už kdysi Augustus nechal upravit pro vodní podívané, když v něm nechal vybudovat **umělé jezero**. První den se zde konalo představení gladiátorů a hon na divokou zvěř; jezero bylo pro ten účel **překryto dřevěnými deskami**, takže na jeho povrchu vzniklo jakési pódium, a kolem něj byly postaveny tribuny pro diváky. Druhý den se na tom samém místě odehrávaly závody koní a třetího dne proběhla námořní bitva, které se účastnilo tisíc mužů, a poté ještě bitva pozemní. „Athéňané“ porazili „Syrakusany“ (tak byly bojující strany pojmenovány), **vyloдили se na ostrůvku** uprostřed jezera a **provedli úspěšný útok** na zeď, která byla vztyčena kolem pomníku.

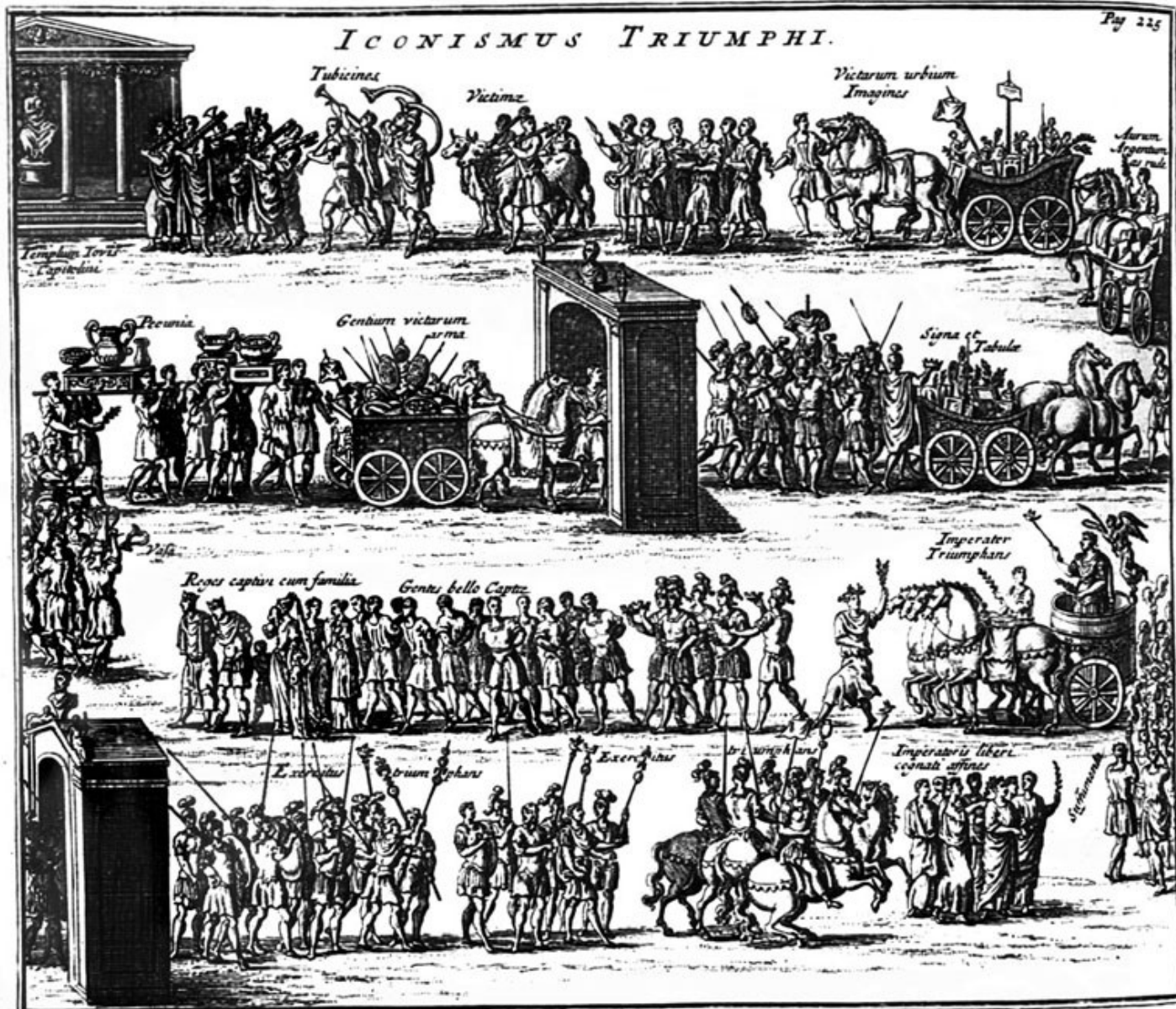
ZÁVODY V CIRKU

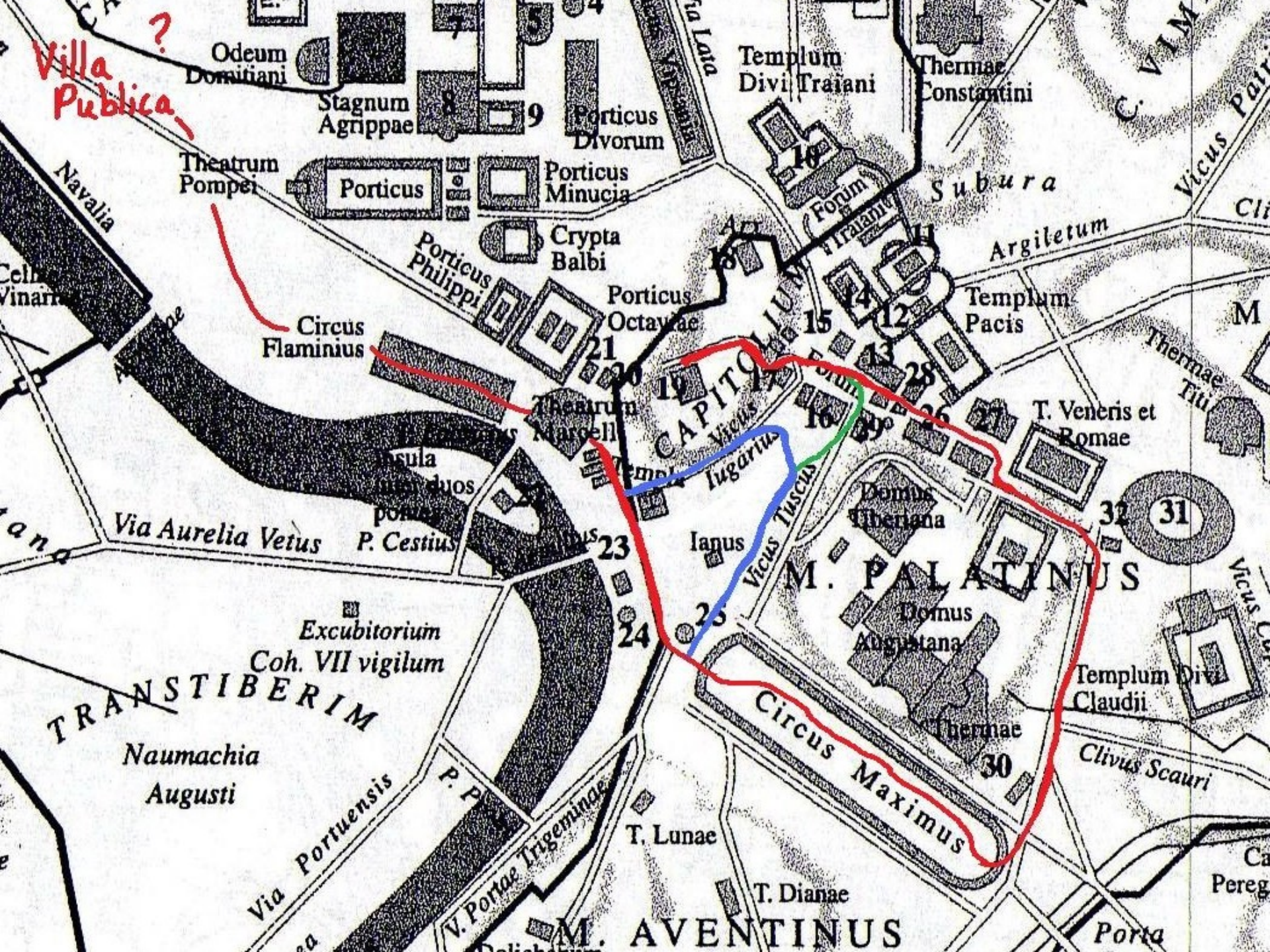
Není tam nic nového, nic rozmanitého, nic, co by nestačilo vidět jen jednou. Tím více se divím, že tolik tisíc mužů jako malí chlapci vždy znovu a znovu touží vidět běžet koně a lidi stojící na vozech. Kdyby je alespoň vábila rychlost koní nebo obratnost lidí, byl by k tomu nějaký důvod. Ale jsou nadšeni kusem barevné látky...

Plinus. Dopisy IX, 6

TRIUMF

Villa Publica?

Odeum Domitiani

Stagnum Agrippae

Porticus Divorum

Templum Divi Traiani

Thermae Constantini

Theatrum Pompei

Porticus

Porticus Minucia

Forum Traianum

Subura

Navalia

Porticus Philippi

Crypta Balbi

Argiletum

Circus Flaminius

Porticus Octaviae

Templum Pacis

Theatrum Marcelli

Forum Iugurthae

T. Veneris et Romae

Insulae in duobus pontibus

Forum Iugurthae

Domus Tiberiana

Via Aurelia Vetus

P. Cestius

Ianus

M. PALATINUS

Domus Augustana

Excubitorium Coh. VII vigilum

TRANSTIBERIM

Naumachia Augusti

Circus Maximus

Templum Divi Claudii

Via Portuensis

V. Portae Trigeminae

T. Lunae

T. Dianae

M. AVENTINUS

Clivus Scauri

Porta

TEATRALIZOVANÉ HOSTINY

- loutkáři
- akrobati
- vypravěči
- zpěváci
- hudebníci
- „šašci“
- trpaslíci

